

Opcat-inspektion av Kriminalvården, häktet Halmstad den 14 och 15 februari 2017

JO:s uttalande i korthet: Häktet Halmstad är ett av de sju häkten som JO inspekterade under januari och februari 2017. Det är ett tillfälligt häkte placerat i Polismyndighetens arrestlokaler. Enligt en överenskommelse med Polismyndigheten har Kriminalvården ansvaret för förvaringen av gripna, anhållna och omhändertagna personer.

Häktet har inga gemensamhetslokaler, såsom besöks- och aktivitetsrum. Fönstren i cellerna medger ett begränsat ljusinsläpp och intagna kan inte själva reglera inflödet av dagsljus. Rastgården ger inte någon möjlighet att betrakta omgivningen.

ChefsJO konstaterar att lokalerna i sig ger begränsade möjligheter att arbeta aktivt med isoleringsbrytande åtgärder och är mycket tveksam till om Kriminalvården kan bedriva häktesverksamhet i enlighet med lagstiftarens intentioner i denna typ av lokaler, mot bakgrund av de brister som har visats. Därför uppmanar chefsJO Kriminalvården att se över verksamheten och allvarligt överväga lämpligheten att fortsättningsvis placera häktade i de nuvarande lokalerna.

Kriminalvården ska återrapportera vilka åtgärder som myndigheten vidtagit till JO senast den 30 april 2018.

Inspektionens genomförande

På uppdrag av chefsJO Elisabeth Rynning genomförde föredraganden Eva Fridén tillsammans med föredraganden Johanna Fransson (protokollförare) den 14 och 15 februari 2017 en oanmäld inspektion av Kriminalvården, häktet Halmstad.

Inspektionen inleddes med en rundvandring i häktet. Därefter hölls ett kort möte med häkteschefen Alf Borger Blomdal, kriminalvårdsinspektör och Charlotta Axelsson, vakthavande befäl. JO:s medarbetare samtalade med tre intagna och fyra anställda. Vissa handlingar avseende instruktioner, incidentrapporter och häktesplaner granskades.

Inspektionen avslutades med en genomgång där JO:s medarbetare redogjorde för sina iakttagelser med kriminalvårdschefen Kenth Ahlin och ovan nämnda företrädare för Kriminalvården.

Syftet med inspektionen

Inspektionen är en del av JO:s uppdrag för att förebygga tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning av frihetsberövade personer, Opcat-verksamheten. Denna verksamhet har under 2017 ett fokus på vilken löpande tillsyn av frihetsberövade som utförs i syfte att skydda deras liv och hälsa.

Opcat är den engelska förkortningen av tilläggsprotokollet till FN:s tortyrkonvention (Optional Protocol to the Convention against Torture). Länder som anslutit sig till protokollet har förbundit sig att inrätta ett nationellt besöksorgan som regelbundet besöker platser där personer kan hållas frihetsberövade. I Sverige har JO tilldelats detta uppdrag. Information om JO:s Opcat-verksamhet finns på JO:s webbplats.

Häktet Halmstad har inte tidigare inspekterats av JO.

Uttalanden av chefsJO Elisabeth Rynning med anledning av inspektionen

Protokollet innehåller avslutningsvis uttalanden av chefsJO Elisabeth Rynning.

laktagelser vid inspektionen

Organisation

Häktet Halmstad är ett tillfälligt häkte och verksamheten bedrivs i polisens arrestlokal sedan april 2013. Häktet tillhör Kriminalvårdens Region Väst, verksamhetsområde Halmstad, och är en filial till häktet Göteborg. Enligt en överenskommelse (daterad den 4 oktober 2013) med Polismyndigheten har Kriminalvården ansvaret för förvaringen av gripna, anhållna och omhändertagna personer i det tillfälliga häktet. Häktet har 20 platser varav 10 är häktesplatser, 6 är anhållningsplatser och 4 är platser för omhändertagande enligt lagen (1975:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. (LOB).

Vid inspektionens första dag fanns 11 intagna, varav 8 häktade och 3 anhållna. Samtliga var ålagda restriktioner. Av de häktade var 3 kvinnor. Det fanns ingen intagen under 18 år.

Bemannning

Häktet har 18 anställda varav hälften är kvinnor.

Isoleringsbrytande åtgärder

En häktesplan upprättas för varje intagen senast en vecka efter beslut om häktning och fastställs av det vakthavande befälet. Häktesplanen fokuserar på isoleringsbrytande åtgärder och den intagnes önskemål ska dokumenteras i planen, t.ex. om han eller hon vill ha besök eller spela spel. När en åtgärd genomförs dokumenteras detta i anteckningar tillhörande planen. Däremot dokumenteras det inte om en intagen tackat nej till ett erbjudande om en isoleringsbrytande aktivitet.

I de isoleringsbrytande åtgärderna ingår att vistas tillsammans med en annan intagen, s.k. samsittning, att samtala med personal i och utanför cellen och att träna i motionsrummet. Därutöver kommer grupper från olika frivilligorganisationer till häktet nästan varje dag för att besöka de intagna.

Häktesledningen uppgav att det framför allt är lokalernas utformning som försvårar utbudet av isoleringsbrytande aktiviteter. Vidare uppgav ledningen att det är kriminalvårdarna själva som bedömer vem av de intagna som är i mest behov av åtgärder och de kan då prioritera honom eller henne. Samtidigt framhölls att aktiviteter genomförs med de intagna som vårdarna kan kommunicera med. Två tjänster i häktet är avsedda för transporter. Om det inte finns några transporter att utföra ska transportpersonalen ägna sig åt isoleringsbrytande åtgärder med de intagna.

I samtal med en intagen kom det fram att han använde gymmet, spelade schack med personal när de hade tid och träffade personer från olika frivilligorganisationer när han hade erbjudits sådana besök. Han hade också haft samsittning med en annan intagen under en period och det hade fungerat bra. En annan intagen uppgav att hon endast hade fått erbjudande om att vara i gymmet vid ett tillfälle sedan ankomsten för flera veckor sedan.

Vid en översiktlig granskning av tre häktesplaner med tillhörande anteckningar noterades att de isoleringsbrytande åtgärderna var ojämnt fördelade mellan de intagna. Mellan den 17 januari 2017 och den 15 februari 2017 hade en intagen fått 16 isoleringsbrytande åtgärder medan en annan intagen hade fått 3. En tredje intagen hade fått 3 isoleringsbrytande åtgärder mellan den 9 februari 2017 och den 15 februari 2017.

Mätning av isoleringsbrytande åtgärder

Kriminalvården genomförde nationella mätningar av isoleringsbrytande åtgärder vid sju tillfällen under 2016 efter en i förväg bestämd plan. En mätning gjordes den 1 december 2016. Av handlingen som sammanfattar mätningen framgår att det fanns nio häktade i häktet Halmstad under mätdygnet. Drygt hälften av de häktade hade restriktioner. Den genomsnittliga tiden för isoleringsbrytande åtgärder för intagna med restriktioner var 169 minuter under dygnet. För övriga intagna, dvs. knappt hälften, var den genomsnittliga tiden 0. JO:s medarbetare noterade att förhållandena för häktade med och utan restriktioner är likartade i häktet, eftersom det inte finns någon gemensamhetsavdelning.

Den fysiska miljön

Celler och gemensamma utrymmen

Häktet utgörs av en korridor med celler. En dörr i korridoren skiljer häktet från den del där gripna, anhållna och omhändertagna personer placeras.

Häktescellerna är standardutrustade och försedda med toalett. Både spolknappen till toaletten och strömbrytaren för belysningen är placerade utanför

cellerna. Detta medför att de intagna får ringa på personal som spolar och reglerar belysningen. Fönstren är försedda med persienner och det finns jalousier på utsidan. Den intagne kan inte själv reglera inflödet av dagsljus. Sikten ut är begränsad.

Det finns sex celler för gripna/anhållna och fyra tillnyktringsceller. I cellerna för gripna och anhållna finns säng och skrivbord. Två av cellerna har toalett och det finns två toaletter i korridoren. De omhändertagna som är kraftigt berusade placeras i en cell med endast en madrass. Övriga tillnyktringsceller är försedda med en brits. Även anhållna kan placeras i en tillnyktringscell vid platsbrist men förflyttas så snart det är möjligt. I den del av korridoren där arrestcellerna finns har häktet ett samtalsrum. I korridoren finns också ett litet gym med två maskiner och sjuksköterskans mottagningsrum som också används för samtal och isoleringsbrytande aktiviteter.

I samtal med intagna kom det fram att personal inte knackar på dörren till cellen innan de öppnar och att det ibland dröjer lång tid efter påringning innan toaletten spolas.

Rastgård

Det finns en rastgård som är ca 15 kvadratmeter stor. Taket är gallerförsedd och det finns skydd mot nederbörd. Betongväggarna är fönsterlösa och vitmålade och betonggolvet är grått. Det går inte att betrakta omgivningen från rastgården. De intagna får vistas på rastgården minst en timme varje dag och har möjlighet att röka på gården tre gånger dagligen. Om någon intagen har behov av ytterligare tid utomhus kan mer tid erbjudas.

Måltider

De intagna får frukost kl. 8.00, lunch kl. 11.30 (kl. 11.00 på helgerna), middag kl. 16.00 (kl. 16.15 på helgerna) och en smörgås efter kl. 18.00.

Inskrivning

Inskrivningen sker i den del i häktet där arrestcellerna är belägna. Gripna, anhållna och omhändertagna personer kommer in tillsammans med polisen och placeras på en bänk i korridoren. Efter beslut av Polismyndigheten tas de in i arresten. När Kriminalvården tagit del av beslutet skriver häktespersonal in personen i kriminalvårdsregistret (KVR). Polismyndigheten ansvarar för att underrätta närstående.

Innan en häktad skrivs in kontrollerar det vakthavande befälet att det finns ett beslut om häktning.

Visitering

Av Kriminalvårdens lokala instruktion avseende inskrivning framgår att häktespersonal ansvarar för avvisitering och kroppsvisitation av LOB-omhändertagna.

I samtal med personal kom det fram att de är närvarande och behjälplig när polisen avvisiterar de intagna. Polisen kontrollerar den intagnes kläder och ytterkläder och skor tas av. Ett avvisiteringsblad fylls i och den intagne får gå in i en cell där det sker en kontroll av dennes underkläder. Visitationen genomförs av en häktespersonal som är av samma kön som den intagne

Häktade visiteras av en häktespersonal av samma kön och den intagne får byta om till häkteskläder samt tilldelas en häktescell. En intagen som varit gripen eller anhållen placeras i en häktescell efter beslut om häktning.

Suicidscreening

Av Kriminalvårdens lokala instruktion avseende inskrivning framgår att suicidscreeningen av gripna, anhållna och häktade görs av larmchefen eller av en personal som är utsedd av larmchefen. Om språkförhinder föreligger ska tolk kontaktas och screening utföras via telefon.

I samtal med personal kom det fram att de genomför suicidscreening av gripna och anhållna i cell. LOB-omhändertagna screenas inte. Det utförs en mer omfattande screening av en gripen. Om den gripne anhålls görs en ny screening men den är mindre omfattande och vid häktning sker också en screening.

Tillsyn

Initialt är tillsynsfrekvensen 15 minuter för gripna och anhållna. Efter genomförd suicidscreening sker ingen regelbunden tillsyn av gripna och anhållna såvida inte det vakthavande befälet fattar ett sådant beslut. Det betyder att gripna och anhållna inte ses till regelbundet mellan ca kl. 19.00 och kl. 8.00.

Av den instruktion som gäller suicidprevention framgår bl.a. att om den gripne, anhållne eller häktade svarar ja på vissa frågor vid screeningen leder det omgående till kvartstillsyn eller ständig tillsyn. Vid ständig tillsyn får den intagne inte lämnas ensam innan det vakthavande befälet kontaktats och sjukvårdspersonal avgjort vilka åtgärder som ska vidtas.

Samtal med personal

I samtal med personal kom det fram att de ibland får en känsla av att något inte står rätt till även om den intagne säger sig må bra. Det vakthavande befälet kan vid sådana tillfällen fatta beslut om tillsyn. När det fattats ett beslut om tillsyn sätts ett tillsynsblad på utsidan av innerdörren till cellen som fylls i när en personal har utfört tillsyn.

Vid tillsyn varje timme öppnas den yttre celldörren och personalen ser till den intagne genom att titta i rutan på den inre celldörren. Om de är osäkra på hur den intagne mår kan de tända nattbelysningen eller lysa med en ficklampa för att kontrollera att den intagne andas. Om den intagne gråter eller verkar ångestladdad går personal in i cellen och kontrollerar den intagne noggrannare.

Information om beslutad tillsynsfrekvens finns på en tavla i vaktkuren och antecknas i en dagbok.

Information om rättigheter

Gripna, anhållna och omhändertagna

Av Kriminalvårdens lokala instruktion avseende inskrivning framgår att kriminalvårdare ansvarar för att gripna och anhållna får muntlig information om signalsystem, brandlarm, ordningsregler, isoleringsbrytande åtgärder, förströelser och övriga rättigheter.

Häktesledningen uppgav att gripna och anhållna får skriftlig information om sina rättigheter av polisen, men att LOB-omhändertagna inte får någon skriftlig information.

I samtal med personal kom det fram att i de flesta fall lämnas Polismyndighetens informationsblad om rättigheter till den intagne i samband med inskrivningen. Informationsbladet får tas med in i cellen. Polismyndigheten har huvudansvaret för att informationsbladet delas ut.

Häktade

Av den lokala instruktionen om inskrivning följer att kriminalvårdare ansvarar för att den häktade får både muntlig och skriftlig information om häktets ordningsregler och för att broschyren "Information till häktade" delas ut. Vidare ges information om isoleringsbrytande aktiviteter, signal- och brandlarm. De lokala ordningsreglerna är översatta till flera språk, t.ex. till serbokroatiska, kroatiska och ryska. Den skriftliga informationen finns i cellerna.

En personal uppgav att det i samband med suicidscreening ges muntlig information om exempelvis duschning och advokatsamtal och att det delas ut skriftlig information på svenska. Om en intagen behöver tolk ges informationen i samband med inskrivningen.

I samtal med intagna kom det fram att en intagen varken hade fått muntlig eller skriftlig information medan en annan intagen hade fått såväl muntlig som skriftlig information. En intagen, som inte talade svenska, uppgav att hon hade fått en del muntlig information om rutiner och en skrift på sitt eget språk som handlar om hur polisen arbetar och intagnas rättigheter. I hennes bostadsrum noterade JO:s medarbetare att Kriminalvårdens broschyr "Information till häktade" fanns på den häktades språk. Däremot saknades skriftlig information om lokala rutiner på den häktades språk.

Placering

Beslut om placering av en intagen i avskildhet

När det fattas ett beslut om avskildhet på grund av säkerhetsskäl placeras den intagne i den cell som är försedd med endast en madrass, se ovan.

Intagna som har beslut om restriktioner och övriga intagna

Enligt häktesledningen har häktet endast restriktionsplatser. Intagna som är säkerhetsklassade i kategorin 1 eller 2 transporteras till häktet Göteborg. När en intagens restriktioner hävts sker en förfrågan om placering till häktet Göteborg.

Intagna som är placerade hos Kriminalvården enligt beslut av Migrationsverket skickas från häktet i Halmstad till häktet i Göteborg eller till ett häkte i Skåne inom ett dygn.

Hälso- och sjukvård

Av överenskommelsen mellan Kriminalvården och Polismyndigheten framgår att Kriminalvården inte åtar sig något ansvar för gripna, anhållna och omhändertagna avseende sjukvård eller därtill relaterade ärenden.

Häktet har en sjuksköterska som är anställd i verksamhetsområdet Halmstad. Sjuksköterskan utgår från anstalten och är ungefär halva arbetstiden i häktet, dagtid under veckodagar. Sjuksköterskan har ett mottagningsrum i arrestkorridoren. Kriminalvårdarna delar ut medicin som är utlagd i dosetter.

Sjuksköterskan håller ett ankomstsamtal med alla häktade. Om en intagen önskar kontakt med sjukvården därefter får han eller hon lämna en lapp till sjuksköterskan. Personalen frågar den intagne om det står något på lappen som de inte får se. Om den intagne säger nej lämnas lappen i sjuksköterskans postfack som den är. Annars viker personalen ihop lappen innan den läggs i postfacket. Den intagne kan också på förfrågan få ett kuvert om han eller hon inte vill att personalen ska se vad som står på lappen.

Häktet har inget jourläkaravtal. När sjuksköterska inte är i tjänst och det uppstår ett behov av sjukvårdskontakt ringer häktespersonalen till sjukvårdsupplysningen. Enligt häktesledningen bedömer sjukvårdsupplysningen om en jourläkare behöver kontaktas och i sådana fall kopplas samtalet vidare. En jourläkare kan komma till häktet och göra en bedömning av om den intagne ska tas till sjukhus eller om medicin ska ordineras. I akuta fall tar häktespersonalen med den intagne till sjukhuset.

De intagna uppgav i samtal att de hade träffat sjuksköterskan och att det hade fungerat bra.

Övrigt*Dubbelbeläggning*

Häktesledningen uppgav att det förekommer dubbelbeläggning av LOB-omhändertagna och det görs alltid en bedömning av vilka som kan placeras tillsammans. Män och kvinnor placeras aldrig tillsammans i en cell.

För att kunna skilja de intagna åt vid tillsyn uppgav personal att de på tillsynsbladen beskriver de intagna utifrån utmärkande detaljer, t.ex. "lila tröja".

Självskadeförebyggande arbete

När det inträffat en incident är det den personal som var först på plats som skriver en rapport i Kriminalvårdens incidentrapporteringsystem (ISAP). Efter allvarliga händelser sker ett uppföljande samtal, i grupp eller enskilt, med de i personalen som varit involverade. En kollega som är utbildad krisstödjare närvarar också vid dessa tillfällen.

När det funnits skäl att ta av en intagen kläderna så sker tillsynen av den intagne av en personal av samma kön, i den utsträckning det är möjligt. Ibland kan hand- och fotfängsel användas om en intagen försöker ta sitt liv. Sjukvården kontaktas då omedelbart.

Vid granskningen av incidentrapporter noterades bland annat att häktespersonal i vissa situationer tagit av intagna kläderna. Det framgick av några rapporter att den intagne hade haft underkläderna på sig, i andra var det otydligt och i någon rapport beskrevs att samtliga kläder hade tagits av. I två rapporter beskrevs att intagna hade belagts med fängsel. I ett av fallen framgick att den intagne hade försetts med både hand- och fotfängsel.

Avslutande genomgång

JO:s medarbetare redogjorde för sina iakttagelser vid inspektionen. Kriminalvårdens medarbetare lämnade följande kommentarer.

Organisation

Det framgår av överenskommelsen mellan Polismyndigheten och Kriminalvården att parterna är skyldiga att fortlöpande informera varandra om förhållanden som har betydelse för överenskommelsen. Det finns inte några schemalagda möten utan parterna träffas när det är frågor som behöver diskuteras. Möten sker på olika befattningsnivåer. Ett ramavtal håller på att utarbetas centralt. De befintliga ramavtalen får inte ändras under tiden arbetet med ett centralt ramavtal pågår.

Häktesledningen uppgav att samarbetet med Polismyndigheten fungerade utmärkt.

Isoleringsbrytande åtgärder

Häktet arbetar inte strukturerat med isoleringsbrytande åtgärder. Det är de anställda som själva bestämmer när de isoleringsbrytande åtgärderna ska utföras. Omständigheter avgör vem av de intagna som får del av åtgärderna, t.ex. kan en anställds språkkunskaper vara utslagsgivande när det finns en intagen som talar samma språk. Ledningen varken kontrollerar eller följer upp personalens arbetsuppgifter i denna del.

Den fysiska miljön

De intagna måste ringa på personal om de vill ha hjälp med att reglera ljusinsläpp i cellerna. Det är brist på gemensamhetslokaler. Häktesledningen har undersökt möjligheterna till restriktionsgemenskap men det finns inte sådana

förutsättningar. Häktesledningen har uttalat att det inte går att driva ett permanent häkte i lokalerna. Trots att lokalerna är dåliga understryker ledningen att de intagna önskar vara kvar i häktet Halmstad på grund av den personliga kontakten som de häktade får med personalen.

Personalen ska knacka på den inre av de två dörrarna i cellerna innan de går in. Om det lyser på toaletten går personalen inte in. Häktesledningen kommer att påminna de anställda om att knacka på dörren innan de låser upp.

Information om rättigheter

När en intagen häktats får de behålla den information som de har fått av Polismyndigheten. Kriminalvården har inget ansvar att kontrollera att anhållna har fått med sig det skriftliga informationsbladet från polisen. Häktespersonalen är dock närvarande när de intagna får information av polisen och på så sätt vet de om att den har lämnats.

De lokala rutinerna i häktet är översatta till några olika språk och häktet väntar på ytterligare beställda översättningar. När det inte finns en översättning till det språk som en intagen talar går rutinerna igenom med tolk vid inskrivningen. Att en del intagna säger sig inte ha fått information kan bero på att det är svårt att ta till sig informationen när man blivit häktad. Häktesledningen medger att informationen borde upprepas vid senare tillfällen för att man ska kunna försäkra sig om att den intagne också har förstått den. Det bokas alltid en tolk när en intagen ska informeras om eller delges ett beslut.

Övrigt

Häktesledningen har lagt ned mycket arbete med att få personalen att dokumentera incidenter i ISAP, även om en händelse inte resulterat i någon åtgärd.

Det är häktesledningens uppfattning att personalen inte tar av de intagna mer kläder än vad som är nödvändigt i samband med incidenter. En intagen får ingen filt i de situationer kläder tas av. Skälet till det är att den intagne ofta är väldigt utåtagerande och personalen måste kunna se vad den intagne gör. I dessa situationer sker tillsynen av den intagne av personal som är av samma kön. Det skulle dock kunna hända att det inte är någon kvinnlig personal i tjänst. Det har dock aldrig hänt att en kvinna blivit avklädd.

Handfängsel och fotfängsel används om det bedöms föreligga en fara för den intagne eller de anställda och bara tills den intagne lugnat ned sig eller i avvaktan på att en läkare kommer till häktet. Beslut om att belägga en intagen med fängsel fattas av det vakthavande befälet.

Protokollförare vid inspektion var Johanna Fransson.

Justeras den 22 december 2017

Eva Fridén

Uttalanden av chefsJO Elisabeth Rynning med anledning av inspektionen

Jag vill med anledning av de iakttagelser som redovisas i protokollet göra följande uttalanden.

Tillfällig häktesverksamhet

Häktet Halmstad har sedan år 2013 tio tillfälliga häktesplatser i polismyndighetens arrestlokaler. Det framgår av protokollet att häktesledningen uppger att häktet Halmstad är ett restriktionshäkte och att intagna i regel ska transporteras till häktet Göteborg när restriktionerna har hävts. Häktesledningens uppfattning är att det inte är möjligt att bedriva permanent häktesverksamhet i lokalerna. Jag noterar att det återigen väcker frågan om vad som kan anses utgöra en tillfällig verksamhet. JO har efter en inspektion av häktet Östersund (dnr 6386-2013) ifrågasatt om en verksamhet kan anses tillfällig efter åtta år. Enligt min mening kan det även ifrågasättas om en verksamhet efter fyra år fortfarande kan betecknas som tillfällig. Med anledning av vad som finns antecknat i protokollet kan jag konstatera följande.

Häktet Halmstad har inga gemensamhetslokaler, såsom besöks- och aktivitetsrum. Det finns en liten motionslokal med två träningsapparater och endast ett samtalsrum för t.ex. samtal med advokat. Av protokollet framgår också att fönstren i cellen endast medger begränsat ljusinsläpp och att de intagna inte på egen hand kan reglera inflödet av dagsljus. De intagnas möjlighet att se ut är också mycket begränsad. Att fönstren fyller dessa funktioner är av betydelse när det gäller att motverka de negativa följderna av ett frihetsberövande. För intagna som har restriktioner, eller av andra skäl inte tillåts vistas i gemensamhet med andra intagna, är det särskilt viktigt. Till detta kommer att rastgården inte ger någon möjlighet att betrakta omgivningen (se JO 2016/17 s. 198). Vidare noterar jag att häktesledningen uppger att förutsättningen för restriktionsgemenskap är dålig.

Jag kan också konstatera att lokalerna i sig ger begränsade möjligheter att arbeta aktivt med isoleringsbrytande åtgärder. Dessutom framgår det av protokollet att det är upp till enskilda kriminalvårdare att avgöra vilken intagen som ska erbjudas en isoleringsbrytande åtgärd och när det ska ske. Jag måste uttrycka vissa farhågor inför ett sådant arbetssätt. Det kan leda till att arbetet med isoleringsbrytande aktiviteter blir godtyckligt, dvs. att det utförs endast i mån av tid och att det inte sker utifrån särskilda kriterier. Dessa farhågor bekräftades till viss del vid granskningen av handlingar, där det framgick att de dokumenterade isoleringsbrytande åtgärderna var mycket ojämnt fördelade mellan de intagna.

I sammanhanget vill jag också framhålla att med inrättandet av en häktesverksamhet följer också en skyldighet att kunna erbjuda vistelse i gemensamhet för de häktade som inte har restriktioner (jfr 2 kap. 5 § häkteslagen [2010:611]). Det är således inte tillräckligt att de häktade enbart erbjuds samsittning (se protokoll efter inspektion av häktet Östersund, dnr 6386-2013). Jag noterar att

det inte av överenskommelsen framgår att endast häktade med restriktioner kan placeras i häktet Halmstad. Det har dock upplysts om att häktade utan restriktioner relativt snabbt ska förflyttas till häktet Göteborg.

Utifrån det som kommit fram kan jag ånyo konstatera att det uppstår allvarliga problem när Kriminalvården använder sig av lokaler som är anpassade och avsedda för betydligt kortare frihetsberövanden än vad som i regel är aktuellt i samband med häktning. Det innebär att isoleringsgraden för intagna i häktet Halmstad blir betydligt högre än i andra häkten.

Sammanfattningsvis vill jag erinra om att det i 1 kap. 4 § häkteslagen föreskrivs att varje intagen ska bemötas med respekt för sitt människovärde och med förståelse för de särskilda svårigheter som är förenade med frihetsberövandet. I 1 kap. 5 § stadgas vidare att verkställighetens ska utformas så att negativa följder av frihetsberövandet motverkas. Några mer preciserade föreskrifter om just isoleringsbrytande åtgärder finns inte. FN:s särskilda rapportör för mänskliga rättigheter och även Europarådets kommitté mot tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling (CPT) har dock vid flera tillfällen uppmanat Sverige att vidta åtgärder för att säkerställa att intagna i häkte inte sitter inlåsta mer än 22 timmar per dygn.¹ Jag bedömer att häktet Halmstad har stora svårigheter att nå en sådan standard. Sammantaget är jag mycket tveksam till om Kriminalvården kan bedriva häktesverksamhet i enlighet med lagstiftarens intentioner i denna typ av lokaler, mot bakgrund av de brister som har visats. Därför vill jag uppmana Kriminalvården att se över verksamheten och allvarligt överväga lämpligheten att fortsättningsvis placera häktade i de nuvarande lokalerna.

Tillsyn

Gripna och anhållna

Av protokollet framgår att någon regelbunden tillsyn av gripna och anhållna som huvudregel inte äger rum, och det saknas därför löpande dokumentation av hur de mår under vistelsen i arresten. Jag kan konstatera att avsaknaden av sådan tillsyn skiljer sig från vad som gäller när gripna och anhållna är placerade i en polisarrest. Där sker regelmässig tillsyn en gång i timmen, vilket också dokumenteras. Med en sådan rutin kan häktet förebygga situationen att gripna och anhållna som inte ger sig till känna riskerar att bli sittande långa perioder utan tillsyn. Enligt min mening finns goda skäl för en sådan ordning och jag uppmanar att häktet Halmstad ser till de intagna på motsvarande sätt som sker i polisarresterna.

---

¹ Se interimrapport från FN:s MR-råds särskilda rapportör i frågor om tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (A/66/268) punkterna 62 och 63 samt rapportens bilaga respektive CPT/Inf [2016] 1, s. 29–31 och 47–49.

Övriga intagna

Vid inspektionen har det kommit fram att det inte sker en regelbunden tillsyn av intagna efter kl. 19.00. Detta innebär att intagna vistas långa tidsperioder utan mänsklig kontakt. Efter en tidigare inspektion av häktet Sollentuna (dnr 4969-2015) konstaterade dåvarande chefsJO Elisabet Fura bl.a. följande:

...en rutin där exempelvis nattpersonal tar en personlig kontakt med varje intagen innebär enligt min mening en viktig isoleringsbrytande åtgärd och även en viktig möjlighet för personalen att kontrollera de intagnas mående.

Jag instämmer i uttalandet och vill uppmana även häktet Halmstad att se över och prioritera denna del av verksamheten.

Intagna som har fråntagits sina kläder

Det har också kommit fram att intagna i vissa situationer fråntagits sina kläder. JO har tidigare framhållit att det inte är acceptabelt att låta en person vistas i arresten utan kläder under en längre tid och uttalat att intagna som av säkerhets-skäl fråntagits sina kläder ska erbjudas en filt (se bl.a. JO:s ärenden dnr 6237-2012, 6914-2012, 2817-2015 och 4945-2016).

Jag vill påminna om att varje intagen ska bemötas med respekt och med förståelse för de särskilda svårigheter som är förenade med ett frihetsberövande. På motsvarande sätt som sker i en arrest bör alla intagna i häkte normalt erbjudas en filt eller något liknande att skylla sig med, om han eller hon av säkerhetsskäl inte kan få behålla sina kläder.

Beslut om placering i avskildhet

Frågor om intagna i häkte i avskildhet har jag anledning att återkomma till i ett initiativärende (dnr 5969-2015).

Information

När det gäller information till intagna vill jag påminna om JO:s tidigare uttalanden (se protokoll från inspektionerna av häktet Gävle, dnr 3198-2012, anstalten Ystad, dnr 2768-2013, och häktet Nyköping, dnr 1768-2014). En förutsättning för att en intagen ska kunna hävda sina rättigheter är att han eller hon känner till dem. Det är viktigt att häktet säkerställer att information om rättigheter och skyldigheter samt om regler och rutiner för häktet kommer alla intagna till del på ett språk som de förstår.

Tillgång till hälso- och sjukvård

Med anledning av att det har kommit fram att anställda tar emot meddelanden från häktade för befordran till sjuksköterskans postfack utan att kuvert regelbundet erbjuds, vill jag framhålla att känslig information därigenom kan komma att ses av personer som inte ska ha del av denna. Detta är naturligtvis olämpligt (se protokoll från inspektionerna av anstalten Kirseberg, dnr 5272-2010, och anstalten Visby, dnr 6621-2016). Jag uppmanar häktet Halmstad att inför en rutin som innebär att intagna erbjuds att lämna sitt meddelande till sjuksköterskan i ett kuvert.

Återrapportering

Kriminalvården ska senast den 30 april 2018 återkomma med en redogörelse för vilka åtgärder som myndigheten vidtagit.

Protokollet föranleder i övrigt inga åtgärder eller uttalande från min sida.

2017-12-22

Elisabeth Rynning